

Kappanyos András*

PÁRHUZAMOS ÉLETRAJZOK: KCGY ÉS ÉN

– (Első változat) –

Adhatnék pátoszos címet, például „A diszkurzivitás önzés- és gögmentes lovagja”. Ebben minden igaz, egyedül az a veszély, hogy az olvasók egy része komolyan venné, pedig úgy volna igaz, hogy közben nem lenne teljesen komoly: Gyuri éppúgy mentes volt a pátosztól is, mint az önzéstől és a gögtől. Egy ilyen cím úgy működhetne, ahogyan a műfaj legjobb címe: „A zöld tinta kiapadt...” Jogot formálhatnék egy ilyen viccre, hiszen Gyurit mulattatná és tőlem elfogadná. Mulattatná, mert ő ilyen volt, és elfogadná, mert a viszonyunk ilyen volt. Csak hát egy ilyen gesztusba mégiscsak beszivárogná valami gög, hiszen Karinthy és Kosztolányi viszonyához hasonlítaná a miénket, ami azért nyilván túlzás. Akárhogy is, nem tudom belőle kihagyni magamat: ha róla írok, kettőnkéről írok, többé-kevésbé időrendben, vagy ahogy jön.

A Pécsi (korábban Janus Pannonius) Tudományegyetem magyar szakos hallgatói a kilencvenes évek eleje és a kétezres évek eleje között valamiféle duumvirátusnak láttak bennünket. Ez a percepció ezres nagyságrendű egykori magyarszakost (tehát mai bölcsészértelmiségit) érint, köztük néhány többkönyves, országos hírű szerzőt is, következésképp, mondhatni, jelentős kulturális ténnyel van dolgunk. Meglehet, ez az emlékekben élő kettősportré jobban hasonlít Hacsek és Sajó, mint Frici és Dide képére, de ezt a tuskét sikerült idejekorán, kellő öniróniával hatástalanítanunk, amikor valamelyik magyaros szakesten Hacsek és Sajó szerepében léptünk fel (ma már természetesen kideríthetetlen, melyikünk volt melyik). Legnagyobb sikerünket azzal a műsorszámmal arattuk, amikor egy tanulmányrészletet – tanszékvezetőnk, Kulcsár Szabó Ernő művét – alakítottunk át dadaista hangköltémennyé, de úgy, hogy egyértelműen felismerhető maradt. Egyik ilyen szereplésünkkor (összesen talán három volt) a műsorvezető e szavakkal jelentette be a produkciónkat: „Szórakozzunk a szokott módon: Kappanczi és Kálmányos!”¹ Ez kétségkívül jelez valamiféle átlényegülést (mémesedést?) – különösen, ha tekintetbe vesszük, hogy a nevet nem mi találtuk ki.

Csütörtökönként a reggeli vonattal mentünk a Déliből, délután pedig gyalog sétáltunk le a bölcsészkartól az állomásig az utolsó, hatkor induló szerelvényhez. (Ha lekéstük, hétkor még volt egy postavonat, ami szerencsés esetben elérte az utolsó

* A szerző a Bölcsészettudományi Kutatóközpont Irodalomtudományi Intézetének tudományos tanácsadója, osztályvezetője és igazgatóhelyettese.

¹ Videóbizonyítékra hivatkozva többen is állítják, hogy valójában „Kappancé és Kálmányos” hangzott el. Lehet, hogy így van – én annak idején ezt úgy hallottam, ahogy fentebb, a főszövegben áll, ma is így találom viccesebbnek és így használom ezt az emléket huszonvalahány éve. Akinek a másik verzió tetszik jobban, mesélje úgy: ez a népmesék sorsa és működésmódja.

metrót.) A délutáni-esti sétát rendszerint a latin tanszéken dolgozó Karsai Györggyel hármásban tettük meg, egy fagyaltozót is útba ejtve. A két Gyuri még az óvodából ismerte egymást, ami egyszerre vicces és hátborzongató. Ha ezeket a sétákat és vonatkozásokat összeadjuk, csak ezek során nettó több hónapot töltöttünk együtt. Ha nem kedveltük volna egymás társaságát, bizonyára elkerültük volna ezeket az alkalmakat (vagyis egyikünk kerülni kezdte volna, és a másik értett volna belőle), de erről szó sem volt. Röhögtünk is, okoskodtunk is, közben talán okosodtunk is, teltek az órák, az évek. Birtuk egymást, de további együttlétre mégsem törekedtünk. Egyikünk sem volt könnyen barátkozó fajta, és az összejárás, bográcsozós, focizós, berúgós típusú férfibarátságokra sem volt igénye egyikünknek sem, vagy ha volt, máshol teljesült.

1991. szeptemberében találkoztunk először (ad notam „1942-ben ismertem meg Dániel Zoltánt.”) Ernő mutatott be bennünket, frissen kinevezett tanszékvezető a frissen (osztódás révén) létrejött Irodalomelméleti tanszéken. Ő vitt Pécsre mindkettőnk: Gyurit friss kandidátusként adjunktusnak, engem friss diplomásként tanársegédnek. Gyuri nagyjából tíz évvel volt idősebb nálam, és nagyjából ugyanannyi idősen (húszas évei közepén) kezdett publikálni, mint én, vagyis mindent összevetve tíz évvel járt előttem. Jelentős részben hasonló dolgok érdekeltek bennünket (nemcsak ekkor, később is): mindketten angol szakosok voltunk, de nem anglisták; mindkettőnket vonzott az avantgárd és izgattak a fordítási problémák. Mindkettőnket érdekelt az elmélet (ebben Gyuri természetesen kilométerekkel előttem járt, a beszédaktusról szóló könyve már megjelent); tudományos hozzáállásunkat leginkább talán az agnoszticizmus, az eklektika és a kuriozitások iránti vonzalom jellemezte. Mindezekre tekintettel félig tudatosan, de nagyon komolyan figyelni kezdtem, mikor mit csinál, hol tart a pályán. Nem riválist láttam benne (tíz év előnye volt!) és nem is példaképet, hanem úgy figyeltem őt, ahogy az amerikai filmekben a fiatalabb fivér figyel a bátyját, aki már borotválkozik, csajozik, autót vezet. Nem tudom, észrevette-e; ha igen, sosem érezte.

Az első találkozásunkon kívül, azt hiszem, még egyszer fogtunk kezét: valahogy sokan jöttek egyszerre, akikkel kezét kellett fogni, és így adta ki a helyzet. De mindkettőnknek fura volt: a viszonyunknak nem volt része a kézfogás, redundánsnak és kényszeredettnek tűnt. A kézfogás a békés szándék gesztusa, a fegyvertelenség antropológiai felmutatása. Gyuri pedig eleve fegyvertelen volt, ez volt az életstratégiája: nem vett részt tesztoszteronmeccsekben, dominanciaharcokban. A kézfogás és a benne rejlő pátosz, az erőszak visszafogásának pátosza éppúgy teljesen idegen volt tőle, mint az erőszak maga. Valahogy úgy hiányzott belőle a versengéshez való érzék, ahogyan egy buddhista szerzetesből hiányozhat – csak hát az ő gondolkodása távolról sem volt egy-ügyű, reduktív vagy bármilyen tekintetben nyugvópontra jutott: a fürge és élénk, kiváló analitikus és kombinatorikus képességekkel rendelkező elmében a megválaszolt kérdések folyvást új kérdéseket nyitottak. A versenyhelyzetben nem a vereség esélye riasztotta, hanem inkább a győzelem esélye feszélyezte. Úgy sejtem, utálta a gondolatot, hogy lényé, megjelenése, viselkedése esetleg sugallhat

valamit, aminek a hatalomhoz van köze: mondjuk macsóságot, módosságot, divatosságot, bennfentességet, vagy a mások feletti dominancia bármilyen más formáját. 2000 után néhány évig a főnököm (tanszékvezetőm) volt, de ebből semmit sem éreztem: csendesesen hordta az adminisztráció terheit.

Azt hiszem, elég gyakran rámaradtak olyan munkák, amiket már senki más nem akart elvállalni. Évtizedekig (legutóbb online verzióban) ő volt az intézeti Mikulás, teljes közmegelegedésre. Még ebben a szerepben is igyekezett elkerülni, hogy bárki-nek a terhére legyen: „Énekelhettek valamit, de nem muszáj” – biztatta a gyerekeket. Ha azonban ezek után valakinek Bagarja uram, a béke barátja jutna eszébe, az hamar gondolja újra. Olykor ugyanis előfordult, hogy valakinek mégiscsak sikerült felpiszkálnia Gyuri dühét, igazságérzetét, ráció iránti elkötelezettségét. Kemény ellenfél volt: pontos, szarkasztikus, megsemmisítő, megalkuvást nem ismerő, és a saját érdekeit, biztonságát sem kímélően, már-már irracionálisan bátor. Az MTA bürokráciáját, tekintélyelvűségét, rugalmatlanságát ostromozó publicisztikáival nagy hatalmú ellenségeket szerzett magának, és ez jelentősen hozzájárult, hogy nagydoktori címét csak röviddel a halála előtt szerezhette meg. A történet éppen a Gyuri által bírált struktúrákról mesél – én azonban inkább magáról Gyuriról mesélnék.

A kétezres évek elején, amikor az internet lassan elkezdett munkaeszközzé válni, az Irodalomtudományi Intézet csatlakozását is meg kellett szervezni, ki kellett építeni az ehhez szükséges műszaki hátteret, s ugyanakkor a használat protokolljait is. Ebben Gyuri is, én is részt vállaltunk: a tudományos titkári posztot nem sokkal korábban vettem át tőle. Rendszergazdaként (bár talán még nem így hívták) megjelent egy nyegle és arrogáns ifjú, aki különféle utasításokkal és tiltásokkal kezdte bombázni az egészből még szinte semmit sem értő, jámbor irodalomtörténészeket. Félreértette a saját pozícióját, szolgáltatás helyett parancsolgatott, és ezzel nemcsak ellehetetlenítette az amúgy is nehézkesen működő rendszer használatát, hanem el is riasztotta tőle a kevésbé magabiztosakat. Gyuri ekkor – digitálisan alighanem először – bevetette a nehéztüzérséget, ilyen mondatokkal, mint „ez az állapot turhetetlen es oszinten remelem, az allasaba fog kerulni.” Csodáltam, ahogyan beletalált ebbe a kommunikációs módba, ebbe az újfajta írásbeliségbe: el is tettem a levelezést, talán felolvastam volna a hetvenedik születésnapján, bár ez csak most jut eszembe. Kihozhattam volna ebből egy vicces kamuelemzést, Gyuri paródiastílusát parodizálva, hogy ez voltaképpen egy megtervezett beszédaktus-kísérlet volt. A kölyök mindenestre nem maradt sokáig.

Az a három évtized, amíg ismertük egymást, voltaképpen az informatikai forradalom kora. Az első pécemen elmentett első Word-fájlnak (2.0), amelyet talizmán gyanánt ma is őrzök, 1992 májusi a dátuma. Többé-kevésbé mindketten *early adopterek* voltunk, de nem egyformán. Gyuri idegenkedett a mobiltelefontól, egészen addig, amíg le nem mállott róla a státuszjel („bunkofon”) jelentés. Ugyanakkor a széles sávú internetre és a közösségi oldalak világára úgy reagált, mint az akvárium delfin, aki előtt hirtelen megnyílik az óceán tágassága. Ez a vad lubickolás, attól tartok, távolította is kicsit a tudománytól, noha munkásságának ezt a részét nem

követtem. Ma is úgy gondolom, hogy aki képes rá, annak tagolt, formalizált, építkező jellegű gondolatmenetekben, kérdés és válasz, hipotézis és bizonyítás dinamikájában érdemes gondolkodnia – de persze az is lehet, hogy ez túlhaladott elitizmus, és a pillangóhatás értelmében a sokakat elérő, gyors benyomást keltő szösszenetekkel hatékonyabban lehet befolyásolni a világ menetét. Gyuri vicces-komoly (Joyce szavával *jocoserious*) futamai biztosan alkalmasak erre.

Ha a vicces írások komolyságánál tartunk, kanyarodjunk vissza még egyszer a rendszerváltás idejébe: amikor Gyurit megismertem, neki már ötvennél több publikációja jelent meg (köztük a beszédaktuskönyv), ám ezek közül én akkor még csak egyet olvastam, a nagy port kavart, olykor mostanában is emlegetett *Mi a bajom Nagy Lászlóval?* című 1989-es opust. A botrány természete persze érdekelt, és zavaros fényében magát Gyurit is afféle keményfiúnak, fenegyereknek láttam (a báty, aki verekedni is tud), még ha akkoriban nem is értettem teljesen, hogy ebben a szövegben – nagyrészt valószínűleg szerzőjének szándékától függetlenül – a népi-urbánus ellentét újabb, máig tartó belobbanásának egyik szikrája testesült meg, jóval megelőzve a „Nappali hold” körüli összetűzéseket. Válaszában a szöveget Görömbei András (s az ő nyomán szinte mindenki) pamfletnek minősítette, mintegy műfajilag kiutasítva a komoly diszkurzusból, egyben kétségbe vonva tudományos autonómiáját. Sajnos erre az eljárásra – és a KCGy által kezdeményezett, sokak által szorgalmazott érdemi vita hosszú távú elodázására – éppen a blikkfangos cím teremtette meg a lehetőséget, hiszen valóban pamfleteket idéz (vö. Háy Gyula: *Miért nem szeretem Kucsera elvtársat?*), miközben maga a szöveg messzemenően releváns poétikai és irodalomszociológiai kérdéseket feszeget. Az ekkor szerzett ellenségek és ellen-szenvnek minden bizonnyal szintén befolyásolták Gyuri előmenetelének későbbi alakulását.

Ha ma újraolvassuk ezt a szöveget, átmenetileg félretéve mindent, amit Nagy László személyéről, életművéről és aurájáról gondolunk, akkor láthatóvá válik, hogy Gyuri miről beszél: az esszencialista gondolkodásmódról, világszemléletről. A kérdések és kételyek nélkül elképzelt, statikus szubjektumról, amely kérdések és kételyek nélkül helyezi el magát a jó és a rossz, az én és a világ viszonyrendszerében. Nem biztos, hogy Nagy László egészen ilyen volt, de a védelmére kelő hangok bizony ilyenek. A probléma évtizedekkel később is ugyanilyen releváns. Valaki kijelenti, hogy KCGy egykori óvodás társának nem lehet elmagyarázni, mi a *nemzet*, s ezzel megbélyegzi őt, noha a magyarázat akadálya nem az egyéni szövegértési képességekben rejlik, hanem a használt nemzetfogalom szerkezetében. A magyarázat a fogalom analitikus felbontását vagy történeti szituálását követelné meg, márpedig egy esszenciálisnak tekintett fogalommal éppen ezt lehetetlen megtenni. A ráción túli, katartikus felismerés művészi eszközökkel olykor valóban elérhető, de ez nem azonos azzal, amikor a pátosz lendülete (a hangerő, a hiperventillálás) söpri félre a kérdéseket. („Ó, te bivak! Ez lélegzet, ez nem az észnek szól, hanem a *tüdőnek!*” – mondják a *Kazohiniában*). Az adottnak vett belátásokra való fáradhatatlan rákérdezés KCGy pályájának egyik vezérfonala, amire remek példákat gyűjtött az általa szer-

kesztett olyan kötetekben, mint *Az értelmező közösségek elmélete*, illetve a *Rendszerelvű irodalomtudomány* és a *Profizmus az irodalomtudományban* című *Helikon*-számok. Ezeket áttekintve bárki beláthatja „a diszkurzivitás lovagja” cím jogosságát. Az alkat, a stílus, a tájékozódás, a környező episztémé szerencsésen találkozott: Gyuri-ban az ismeretelméleti szkepszis született érzék volt, de mély emberszeretetbe, kibillenthetetlen antropológiai optimizmusba ágyazva. Ezt így együtt akár bölcsességnek is nevezhetjük, amit ő a maga részéről elég fiatalon elért, és amelyből tanárként, tudósként, szerkesztőként, publicistaként számtalan embert részesített.

Életművének tudományos részét nem egyszerű „elhelyezni” ezeknek az évtizedeknek a történetében. A bölcsészstudományokban nincs mód egyetlen nagy áttöréssel hirtelen célba érni: itt végig kell csinálni az inas- és segédéveket, mire mester lehet valaki. A mester-tanítvány viszony itt rendszerint emberöltőnyi korkülönbséget és éveken át tartó kooperációt feltételez. A régi magyar irodalomnál vagy például a klasszikafileológiánál ez a szellemi leszármazás jól követhető, mert ezek a kutatási területek viszonylag intakt módon tudták átmenteni magukat az államszocializmus évtizedein: fenntartották a tudás átörökítésének és gyarapításának folyamatosságát, a közben keletkezett efemer hordalékot pedig viszonylag könnyedén le tudták rázni magukról. A modern irodalomtörténetnél és különösen az elméletnél, ahol az ideológia minden zugba befurakodott, a folyamatosságot óhatatlanul meg kellett törni, egyes szellemi apákat és anyákat meg kellett tagadni, vagy legalábbis rugalmasan el kellett szakadni tőlük. A rendszerváltás tájkára mesterkorba lépő, vagyis a negyvenes években született irodalmár nemzedék derékhada (amely jelentős átfedést alkot a korábbi, úgynevezett Szövegmagyarázó Műhely tagságával, illetve a reformtan-könyv-írókkal) ezt a szakítást részint már korábban elvégezte, részint az előző nemzedék „belső ellenzéknek” tekinthető tagjait (ezen a tudományterületen mindenekelőtt Németh G. Bélát) tekintette mesterének.

Az utánuk következő nemzedékeket, vagyis a Rajkó-gyerekektől a konszolidáció-gyerekekig, azaz Gyuri kortársaitól az én kortársaimig tartó populációt az jellemezte, hogy inaséveik (az idősebbeknek még részben a segédéveik is) az omladozó államszocializmus idejére estek, és ez bizalmatlanná tette őket mindenféle paternalizmussal szemben. A fentebb körülírt potenciális szellemi apák hasonló bizalmatlanságot hoztak magukkal, hiszen identitásukat jelentős részben a saját szellemi apáikkal való szembefordulás során kalapálták ki. Persze, a *nemzedék* fogalma eleve történelmi fikció, de azért mégis felsejlenek efféle strukturális okok – az alkati okok mellett – annak hátterében, hogy ezek a nemzedékek nemigen építettek ki klasszikus mester-tanítvány viszonyokat. A tekintélytisztelőbe eleve ironia vegyült, a történelmi mozgások által kikényszerített koravénység és későn érés olyan konstellációkat hozott létre, ahol a szellemi öröklés mechanizmusai a fél nemzedéknyi távolságokat részesítették előnyben: az ifjak nem szellemi atyát, hanem bátyot vagy nővért kerestek. Gyurinak, azt hiszem, leginkább Szegedy-Maszák Mihály és Veres András lehettek a bátyjai, nekem Angyalosi Gergely és (mint az eddigiekből már kiderülhetett) Kálmán C. György. Persze, ezt soha nem beszéltük meg, hiszen ilyesmiről – éppen

a viszonyokba épített irónia miatt – nemigen beszél az ember. (És egy darabig a közös bátyánk volt Kulcsár Szabó Ernő is, de rá valójában az a feladat várt, vagy úgy is fogalmazhatnánk, előtte rövidesen az a lehetőség nyílt meg, hogy a klasszikus mester-tanítvány leszarmazási rendszert visszaépítse. Ez elvitathatatlanul, fényesen sikerült neki: évtizedek munkájával valódi, működő, immár több nemzedékes iskolát hozott létre.)

De szórakozzunk a szokott módon: anekdota következik. 2000-ben felhívott egy egyiptomi irodalomtörténész (közös ismerős révén jutott el hozzám), hogy meghívna egy konferenciára Kairóba, két, általam kiválasztandó kollégával együtt. Természetesen olyanokat javasoltam, akikkel a) biztosan nem bögök le; b) biztosan nem érzem majd rosszul magam. Gergely és Gyuri örömmel vállalkoztak, és az út egy egész prózacyklusra való anekdotát termelt, mementó gyanánt pedig azóta is ott függ a Modern Magyar Irodalomtörténeti osztály falán a fotó, amelyen a Hafré-piramis előtt feszítünk, Gyuri és én lóháton, Gergely pedig, mint rangidős, egy irdatlan tevé. A tevegélés előtt gyalog közelítettük meg a helyszínt, hihetetlenül rámenős szuvenir-árusok sorfala között. Úgy próbáltunk elvonulni közöttük, mint Odüsszeusz a szirének sziklája előtt, de Gyurit valahogy elkapták. Vártunk rá vagy negyedórát, és amikor végre megjelent, az lett róla a legerősebb vizuális emlékem. Fején arab kendő, nyakában kösöntyük, két kezében apró piramisok és Anubiszok, arcán szégyenlős, önironikus mosoly: „a gyerekeknek úgyis kellett venni valamit.”

Egy másik konferencia 2002 tavaszán, Észtországban, egy vakítóan tiszta tengerparti üdülőhelyen, Krasztev Péterrel hármasban. A vacsora utáni borozgatás közben vendéglátóink arról kérdeznak minket, hogy Magyarországon mi a helyzet a protesztánsokkal. Röviden vázoljuk a helyzetet, kitérve arra is, hogy a vallási hagyomány hogyan fonódik össze a kurucos politikai hagyománnyal. Válaszunkat nyilvánvalóan befolyásolja a nemrég lezárult választási kampány, benne a MIÉP szereplésével, így óvatosan valami olyasmire is utalunk, hogy a református külsőségek gyakran modernség- és nyugatellenességgel járnak együtt. Partnerünk erre felteszi a kérdést: akkor ti ugye katolikusok vagytok? Egymásra néz a sok vitéz, és kipukkad belőlük a röhögés. Esterházy valahogy úgy fejezné be: „Épp ellenkezőleg!”

Ezt a Hacsek–Sajó viszonyulást, hogy valamilyen koordináta-rendszerben egymásra vonatkozunk, azt hiszem, mindvégig fenntartottuk. A nekem írt dedikációi majdnem mind ezzel játszanak. 1998-ban: „K. A.-nak, többek közt viszonzásul, szeretettel”, alul lábjegyzet: „de ez drágább volt, úgyhogy megint te jössz.” 2002-ben: „András, most megint te jössz.” 2008-ban: „K. A.-nak, a hoci-nesze program keretében, sokadszor, de nem utoljára.” Ez utóbbi alkalommal valóban alaposan összetolt minket a közös koordináta-rendszer: avantgárd témájú köteteink egyszerre jelentek meg, ugyanazon sorozat (*Opus*) szomszédos köteteiként, ráadásul még a címük is hasonló szójátékon alapult: Gyurié *Élharcok és arcélek*, az enyém *Tánc az élen*. A magyar avantgárdkutatás aprócska égboltján kétségkívül ikercsillagokként tündököltünk, készült is rólunk néhány közös recenzió (a recenzenseknek tiszta haszon, ha két dolgot össze lehet hasonlítani, a bírálát így szinte megírja magát). Ez egészen addig

fajult, hogy a Kassák Múzeum egyik angol nyelvű kiadványában társszerzőként jelentünk meg. A Gyuri 60. születésnapjára készült Festschriftbe olyan írást adtam, amely valóban direkt erre készült, nem volt melléktermék. Ha módja lett volna viszonzni, akkor nyilván ezen a terepen poénkodhattunk volna a hetvenedikén és tovább.

2019 elején váratlanul belőlem lett főnök. Veres András nyugdíjba vonulása után át kellett vennem a *Literatura* főszerkesztését, habár a stallum a józan ész logikája szerint mindenképpen Gyurit illette volna. 1990 óta, három főszerkesztői korszakban szerkesztette a lapot (Pomogáts Béla, Kulcsár Szabó Ernő, Veres András); mindenkinél többet tudott róla, hogy mi is ez, hogyan is működik – csakhogy a szabályok értelmében ő is nyugdíjba kényszerült. Formálisan (és gyakorlatilag is) önkéntesként folytatta a munkát, magában hordozva a lap hagyományát és a lap javára fordítva elképesztő személyes hálózatát, csodálatra méltó szerkesztői türelmét. Nagyon jó volt vele dolgozni: konstruktív és rugalmas, derűs és nyugodt volt, sztoikus, de sosem flegma, ironikus, de sosem bántó. Nemcsak, hogy nélküle kell megoldanunk ezentúl, hanem – bármilyen falsul hangzik – méltónak is kell lennünk hozzá. Úgy lenni jónak, mintha valóban az volna a természetes, s nem mintha egy külső jószágnormához igazodnánk. Nem várni jutalmat.

Halálakor hasonló meglepetés ért, mint pár éve Esterházynál, csak ez sokkal, sokkal közelebb csapott le. Egyáltalán nem tudtam, hogy ennyire fontos nekem, hogy legyen a világon egy éppen ilyen ember. Nem tudtam, hogy ennyire része a saját valóságomnak, hogy ő is üldögéljen valahol és ő is gondolkodjon a világ dolgairól. Ki fog most már rájönni azokra a dolgokra, amikhez éppen az ő műveltsége, elmeberendezése, személyisége kellett? Ki fogja feltenni azokat a kérdéseket? És míg keresem a következő szónoki kérdést, ráébredek, hogy Nagy László-parafrazisba keveredtem („ki imád tücsök-hegedűt?”). Gyuri szégyenlősen és ártatlanul röhög az elrontott pátoszon. Jó, tényleg jobb így.